

Seat No	
------------	--

B.A.-I Semester-I Examination
History (IKS) Paper-I
Ancient Indian Science and Technology: IKSHIS01101
Subject Code: 230706

Time: One Hour

Total Marks: 30

Instructions:

- 1. All Questions are Compulsory.**
- 2. Figures to the right indicate full marks**

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

8

- 1 Aryabhatta determined the positions of the planets mathematically using the -----method.
a) Mesopotamian b) Greek c) Chinese d) Babylon
- 2 ----- Means is an encyclopedia of Indian medicine
a) Charakasamhita b) Sushrutasamhita c) Brihatsamhita d) Vaidyakasamhita
- 3 There are four yugas namely Krishna (later Satya or Sati), Treta, Dwapara and ----
a) Vishnu b) Purana c) Krit d) Kali
- 4 ----These are the basic units of creation, destruction and re-creation of the world.
a)Alpa b)Kalpa c)Svalpa d)Anvaya
- 5 Since ancient times man has used many chemical reactions to make -----
a) practical goods b) huts c) weapons d) gold
- 6 The term alchemy was born in ancient -----
a) China b) Greece c) Egypt d) Iran
- 7 The shikharas on the temples at Mahakuteshwar and Malegitti near Badami are of -----style
a)Nagar b)Vesar c)Kadamba d)Dravid
- 8 Temple style in Gujarat-Kathewad is also called ----
a) Chola style b) Pallava style c) Solanki style d) Kadamba style

Q.2. Write short Notes (Two out of Three) .

10

- 1 Buddhist cosmology
- 2 Kaytha
- 3 Indian Chemistry

Q.3 . Answer the following question on broad. (One out of two).

12

- 1 Explain the mathematical scholars of ancient India and their contributions
- 2 Explain later metallurgy of Harappan culture

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

८

- 1 आर्यभट्टाने -----पद्धत वापरून ग्रहांची स्थाने गणिताच्या साहाय्याने निश्चित केली.
अ)मेसोपोटेमियन ब)ग्रीक क)चीनी ड)बाबिलिऑन
- 2 -----म्हणजे भारतीय वैद्यकशास्त्राचा ज्ञानकोशच आहे
अ)चरकसंहिता ब)सुश्रुतसंहिता क)बृहत्संहिता ड)वैद्यकसंहिता
- 3 कृष्ण (पुढे सत्य किंवा सती), त्रेता, द्वापर आणि -----अशी चार युगे आहेत
अ)विष्णू ब)पुराण क)कृत ड)कली
- 4 ----हे जगाची निर्मिती, विनाश आणि पुनर्निर्मितीचे मूलभूत एकक आहेत.
अ)अल्प ब)कल्प क)स्वल्प ड)अन्वय
- 5 प्राचीन काळापासून मनुष्य अनेक रासायनिक कृतींचा उपयोग -----बनविण्यासाठी करून घेत आला आहे
अ)व्यवहारिक पदार्थ ब)झोपड्या क)शस्त्र ड)सोने
- 6 अल्केमी या संज्ञेचा जन्म प्राचीन -----मध्ये झाला होता
अ)चीन ब)ग्रीक क)इजिप्त ड)इराण
- 7 बदामीजवळचे महाकूटेश्वर व मलेगिती येथील शिवालयावरील शिखरे -----पद्धतीची आहेत
अ)नागर ब)वेसर क)कदंब ड)द्रविड
- 8 गुजरात-काठेवाडमधील मंदिरशैलीला -----असेही म्हणतात
अ)चोल शैली ब)पल्लव शैली क)सोळंकी शैली ड)कदंब शैली

Q.2. टीपा लिहा. (तीन पैकी कोणतेही दोन).

१०

- 1 बौद्ध विश्वउत्पत्तीशास्त्र
- 2 कायथा
- 3 भारतीय रसायनशास्त्र

Q.3. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१२

- 1 प्राचीन भारतातील गणितातील विद्वान आणि त्यांचे योगदान स्पष्ट करा
- 2 हडप्पासंस्कृतीच्या नंतरचे धातुविज्ञान स्पष्ट करा

Model Answer Paper

B.A.-I Semester-I Examination
History (IKS) Paper-I
Ancient Indian Science and Technology: IKSHIS01101
Subject Code: 230706

Time: One Hour

Total Marks: 30

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

८

1 आर्यभट्टाने -----पद्धत वापरून ग्रहांची स्थाने गणिताच्या साहाय्याने निश्चित केली.

अ)मेसोपोटेमियन ब)ग्रीक क)चीनी ड)बाबिलिऑन

Option 4

2 -----म्हणजे भारतीय वैद्यकशास्त्राचा ज्ञानकोशच आहे

अ)चरकसंहिता ब)सुश्रुतसंहिता क)बृहत्संहिता ड)वैद्यकसंहिता

Option 1

3 कृष्ण (पुढे सत्य किंवा सती), त्रेता, द्वापर आणि -----अशी चार युगे आहेत

अ)विष्णू ब)पुराण क)कृत ड)कली

Option 4

4 ----हे जगाची निर्मिती, विनाश आणि पुनर्निर्मितीचे मूलभूत एकक आहेत.

अ)अल्प ब)कल्प क)स्वल्प ड)अन्वय

Option 2

5 प्राचीन काळापासून मनुष्य अनेक रासायनिक कृतींचा उपयोग -----बनविण्यासाठी करून घेत आला आहे

अ)व्यवहारिक पदार्थ ब)झोपड्या क)शस्त्र ड)सोने

Option 1

6 अल्केमी या संज्ञेचा जन्म प्राचीन -----मध्ये झाला होता

अ)चीन ब)ग्रीक क)इजिप्त ड)इराण

Option 3

7 बदामीजवळचे महाकूटेश्वर व मलेगिती येथील शिवालयावरील शिखरे -----पद्धतीची आहेत

अ)नागर ब)वेसर क)कदंब ड)द्रविड

Option 4

8 गुजरात-काठेवाडमधील मंदिरशैलीला -----असेही म्हणतात

अ)चोल शैली ब)पल्लव शैली क)सोळंकी शैली ड)कदंब शैली

Option 3

Q.2. टीपा लिहा. (तीन पैकी कोणतेही दोन).

१०

1 बौद्ध विश्वउत्पत्तीशास्त्र

Ans:

बौद्ध विश्वउत्पत्तीशास्त्र सिद्धांतात विश्वाचा आकार व उत्क्रांतीचे वर्णन आहे. यात तत्कालीन आणि स्थानिक विश्वविज्ञान यांचा समावेश होतो, अस्थायी विश्वनिर्मिती म्हणजे जगाच्या अस्तित्वाची विभागणी चार भिन्न घटनांमध्ये (निर्मिती, कालावधी, विघटन आणि विसर्जित होण्याची स्थिती, हे एक प्रमाण विभाजन नसल्याचे दिसत नाही.)

2 कायथा

Ans:

ह्या संस्कृतीची रंगीत भांडी अतिशय चांगल्या मातीची व भरपूर भाजलेली असल्यामुळे दणकट असतात. ती लहान मोठी सर्व प्रकारची असतात. रंगाने ती तांबडी असतात आणि त्यावर गर्द तपकिरी रंगात नक्षी असते. ती मूळ लाल रंगात केलेली असते, परंतु भाजल्यानंतर ती तपकिरी किंवा जांभळीही दिसते

3 भारतीय रसायनशास्त्र

Ans:

प्राचीन काळी भारतात रसायनशास्त्र अल्प प्रमाणात होते. बुद्ध काळापासून (इ. स. पू. ६२३-५४३) या शास्त्रावर ग्रंथ आहेत. भारतीय रसायनशास्त्राची वाढ वैद्यकाची औषधी शाखा म्हणून झालेली आहे. धातूंची भस्मे बनविणे व त्यांचा रोग-निवारणासाठी, तसेच शारीरिक बल वाढविण्याकरिता कसा उपयोग करावा याचाच विचार त्यामध्ये मुख्यतः आहे

4 भारतीय रसायनशास्त्र

Ans:

प्राचीन काळी भारतात रसायनशास्त्र अल्प प्रमाणात होते. बुद्ध काळापासून (इ. स. पू. ६२३-५४३) या शास्त्रावर ग्रंथ आहेत. भारतीय रसायनशास्त्राची वाढ वैद्यकाची औषधी शाखा म्हणून झालेली आहे. धातूंची भस्मे बनविणे व त्यांचा रोग-निवारणासाठी, तसेच शारीरिक बल वाढविण्याकरिता कसा उपयोग करावा याचाच विचार त्यामध्ये मुख्यतः आहे

Q.3.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१२

1 प्राचीन भारतातील गणितातील विद्वान आणि त्यांचे योगदान स्पष्ट करा

Ans:

गणिताच्या शाखेत प्राचीन भारतीयांनी पुढील तीन वैशिष्ट्यपूर्ण गोष्टींची भर घातली. अंकलेखन, संकेतखुणा, दशमान पद्धती व शून्याचा वापर. दशमान पद्धतीच्या उपयोगाचे सर्वात प्राचीन उदाहरण इ. स. च्या पाचव्या शतकात आढळते. भारतीय अंकलेखन पद्धती अरबांनी आत्मसात केली व त्यांनी तिचा पाश्चिमात्य जगात प्रसार केला. विख्यात गणितज्ञ (इ. स. ४७६ ते ५००) आर्यभट्टाचा दशमान पद्धतीशी परिचय होता.

2 हडप्पासंस्कृतीच्या नंतरचे धातुविज्ञान स्पष्ट करा

Ans:

तांब्याच्या वस्तू करण्याचे तंत्रज्ञान फारसे सुधारले नव्हते. त्याच्या खनिजाचे गोळे विस्तवात तापवून त्याला ठोकून पाहिजे तो आकार देता येत असे. परंतु कायथा संस्कृतीच्या दोन कुन्हाडी साच्यातून काढलेल्या आहेत. त्या अतिशय सुंदर घडवल्या आहेत. लोखंडाच्या वस्तू : महापाषाणीय लोक कुशल लोहार होते. त्यामुळे त्यांच्या थडग्यात लोखंडाच्या अनेक वस्तू सापडतात. त्यात शस्त्रे, हत्यारे, अवजारे प्रामुख्याने आढळतात. त्यातील काही वस्तूंचा काही भाग तांब्याचा आणि काही लोखंडाचा असतो.
